

Ing. Pavel Marek

AOPK ČR, Komise pro rybí přechody

Aktuální pohledy na řešení fragmentace vodních toků ČR

Konference Vodní toky 2016

Hotel Černigov., 23.11. 2016

Začátky realizací RP

Dnes už víme

Standard péče o přírodu a krajinu řady B Voda v krajině – Rybí přechody

<http://www.standardy.nature.cz/>

České státní normy ČSN a odvětvové TNV

Rybí přechody TNV 75 2321

Zařízení pro migraci ryb na malých vodních tocích TNV 75 2322

Poproudová ochrana ryb TNV 75 2323

Jezy a stupně ČSN 75 23 03

Malé vodní elektrárny ČSN 73 6881

Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR (aktualizace 2014)

http://www.mzp.cz/cz/fragmentace_krajiny

Metodiky odboru ochrany vod MŽP

Migrace ryb, rybí přechody a způsob jejich testování – Slavík, Vančura, 2012

http://www.mzp.cz/cz/priode_blizka_opatreni

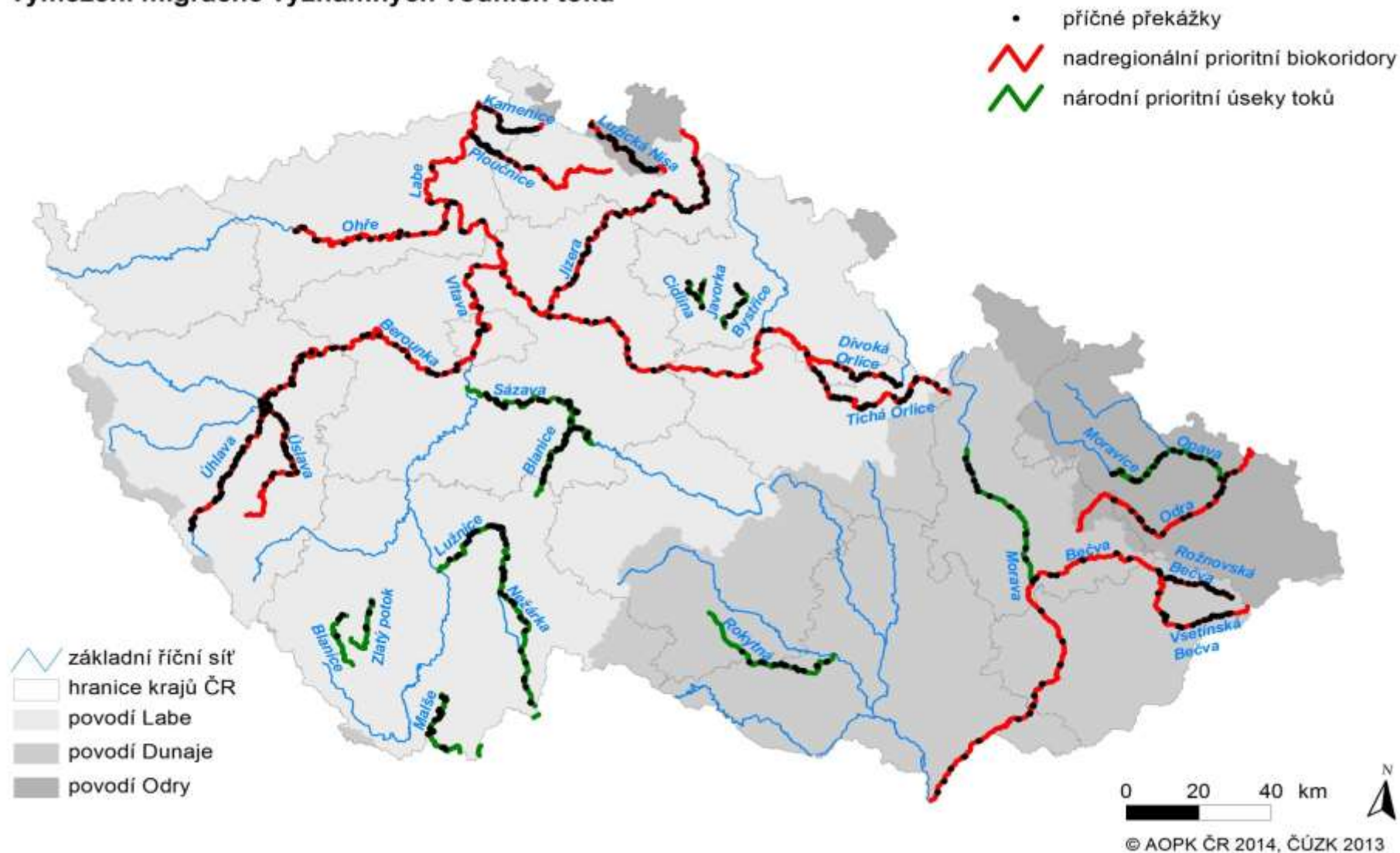
a další podklady

Koncepce zprůchodnění říční sítě

Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR -
vymezení migračně významných vodních toků

Problémové parametry

Pozice RP vůči migrační bariéře

- * v blízkosti jezu – těsně pod změnou turbulentního proudění v laminární
- * v dostatečné vzdálenosti od odběru
- * v návaznosti na proudnici nebo na migrační koridor

Rychlost a charakter proudění

- * proudné rychlosti v tělese RP musejí odpovídat plaveckým potřebám ryb
- * rychlost vody a proud na vstupu do RP (dolní voda) musejí být pro ryby dostatečně lákavé
- * rychlost vody na výstupu z RP (horní voda) musí být nižší než v ostatních částech RP (únava ryb)

Hloubka vody

- * malé hloubky jsou limitující
- * konfigurace dna na vstupu do RP (pozvolný nástup)
- * kolísání hladiny (změna průtoku v RP a proudných podmínek, proto hladinová regulace)

Možnost odběru vody pro RP

- * velikost průtoku, možnost vábicího proudu a úniku potrubím od jemných česlí

I dnes se nezadaří

Ve většině případů k chybám dochází při zanedbání předprojektové přípravy ze strany projekce, např. poddimenzování parametrů nebo během stavby – odchýlením od projektové dokumentace.

Často se též jedná o záměrnou sabotáž funkčnosti rybího přechodu, především ve vztahu k množství odebírané vody.

Nejednotná typizace

Nejednotná typizace

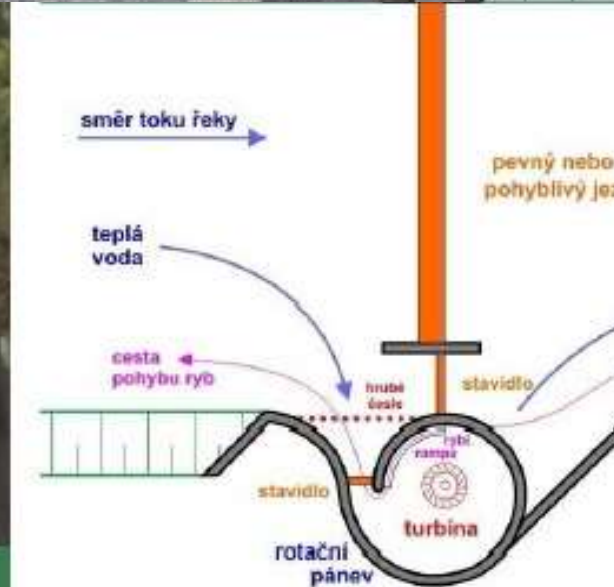
Nejednotná typizace

Nové možnosti - technologie

Monitoring účinnosti RP

Obecně ve většině případů nevíme, jak jsou rybí přechody účinné jako jednotlivé stavby a jaký je jejich kumulativní vliv na migrující společenstvo ryb.

Je proto zapotřebí

Důsledně projektovat v souladu s doporučenými parametry, ne na jejich hraně a využít maximální konzultace nad jednotlivými projekty (regionální pracoviště AOPK ČR).

Provádět důsledně kontrolu v průběhu realizace stavby, ideálně prostřednictvím odborně způsobilé osoby (nikoliv jen autorizačně odborné) a v případě pochybností využít opět možnost konzultovat.

Po dokončení realizace stavby provést monitoring RP (ověření jeho funkčnosti), ideálně v rámci zkušebního provozu dle vodního zákona a to ideálně pokročilými metodami sledování.

Výsledkem těchto prací mohou být částečné stavební úpravy jednotlivých rybích přechodů, ale především také úprava koncepčních a metodických materiálů ve směru zvyšování efektivity funkčnosti rybích přechodů včetně zacílení finančních prostředků v rámci dotačních programů.

Monitoring účinnosti RP

Lze sledovat dvě základní úrovně funkčnosti

- naplnění technických parametrů dle biologických možností ryb,
- samotné migrace, jejich úspěšnost, četnost apod.

Sledování technických parametrů – předpoklad měření

Stavu provedení RP – hloubka, délka, šířka, šířka štěrbin v přehrážkách apod.

Stavu funkčnosti RP - proudné rychlosti, průtok, pohyb spláví a substrátu apod.

Sledování migrací

- monitorovací odlovy ryb v trati RP a jeho okolí – pasivně (vrše, slupy) nebo aktivně elektrolov (mimo RP a 50 m od něj) včetně pasivního značkování ryb
- bioskenery – „pozorovací rámy“
- telemetrie ryb – aktivní či pasivní
- pasivní značkování ryb – PIT systémy

Cílem AOPK ČR je náklady na monitoring ryb finančně podpořit z OPŽP s předpokladem zahájení od jara 2017.

Monitoring účinnosti RP

Pouze na základě kvalitních dat bude možné

- zobecnit vhodné typy RP a jejich provedení pro jednotlivé skupiny ryb (kaprovité, losovité, ..) nebo pro jednotlivé úseky vodních toků (bystřina, meandrující tok, ...),
- zvýšit efektivnost funkčnosti jednotlivých staveb a minimalizovat kumulativní účinek na migrující společenstva ryb, tedy efektivně migračně zprůchodňovat vodní toky,
- upravit metodické dokumenty (standard ochrany přírody, TNV normy apod.) na cílové parametry, které jsou vyhovující nikoliv naddimenzované,
- stanovit výrobní procesy a postupy pro stavbu rybích přechodů aj.

Obecně tedy zrychlit a zefektivnit tempo zprůchodňování migračních překážek, pro snadnější naplnění přijatých závazků v rámci vodohospodářského plánování.

Následně bude možné adekvátně upravit i podmínky dotační politiky resortu MŽP, především v rámci Operačního programu Životní prostředí.

**kontakt na administrativní dotazy: Mgr. Kateřina Kujanová, 604 294 001
oddělení realizace projektů odboru OPŽP, katerina.kujanova@nature.cz**

Prioritní osa 4, Specifický cíl 4.3: Posílit přirozené funkce krajiny

Aktivita 4.3.1: Zprůchodnění migračních bariér pro živočichy a opatření k omezování úmrtnosti živočichů spojené s rozvojem technické infrastruktury
Celková alokace cca 500 mil. Kč

- odstranění migračních překážek na vodních tocích
- obnova konektivity vodního toku s nivními biotopy
- podpora výstavby nebo rekonstrukce staveb rybích přechodů
- zaměření i na poproudové migrace ryb a na snížení mortality ryb
  - speciální migrační zařízení, prvky poproudové ochrany ryb
- připravována i podpora monitoringu ryb – ověření efektivnosti rybího přechodu

Program obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) – program 115 164 – Podpora adaptace vodních ekosystému

podpora méně nákladných staveb do výše 1 mil. Kč

www.dotace.nature.cz

Předpoklad udržení stávajících pravidel, snížení administrativní zátěže a větší orientace na podporu přírodě blízkých opatření

- popis a posouzení výchozího stavu lokality před realizací opatření,
- zdůvodnění potřeby realizace opatření – popis očekávaných pozitivních změn vyplývajících z opatření z hlediska kvalitativního i kvantitativního a
- posouzení a popis možných negativních vlivů v průběhu realizace opatření včetně návrhu protiopatření k jejich eliminaci.

Ostatní předpoklady

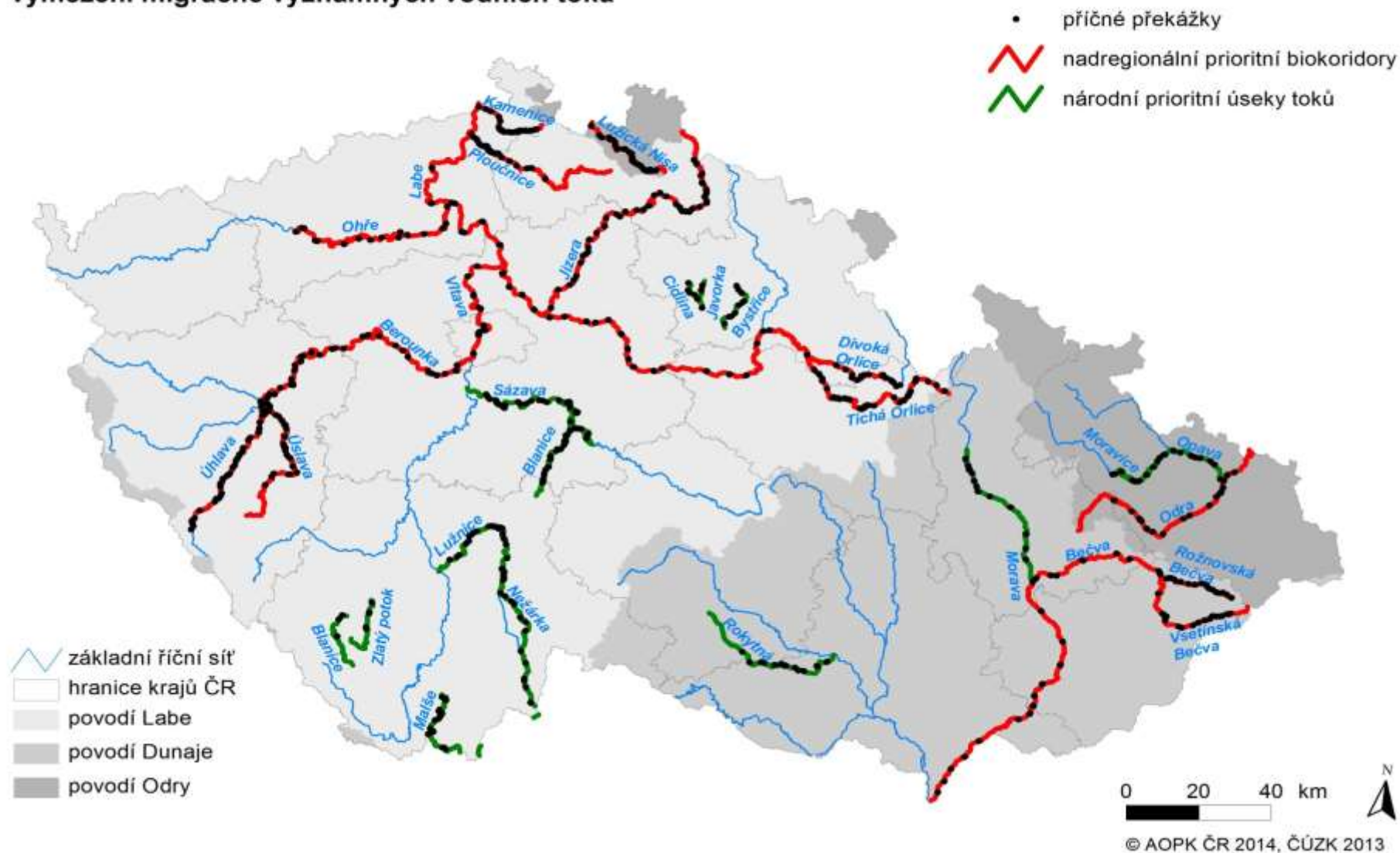
- základním podkladem je projektová dokumentace ve stupni pro stavební povolení,
- vypořádání majetkoprávní situace a zajištění udržitelnosti opatření,
- kladná rozhodnutí a souhlasy dotčených orgánů státní správy.

oprávnění příjemci - neomezeno

Koncepce zprůchodnění říční sítě

Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR -
vymezení migračně významných vodních toků

Výše podpory:

- 100% .. Realizace na úsecích vodních toků vyplývajících z Koncepce zprůchodnění říční sítě**
- 75% .. Ostatní vodní toky**

Cíle podpory:

- zvýšení biologické rozmanitosti a kvality vodního a navazujícího prostředí obnovením obousměrné migrační prostupnosti, zlepšením čistoty vody a samočisticích funkcí ve vodních tocích

Hodnocení

- biologická rozmanitost – druhy migrujících ryb včetně omezení úmrtnosti
- technické zpracování projektu
- komplexnost a návaznost opatření
- přiměřenost nákladů

Vytvoření strategie pro snížení dopadů fragmentace říční sítě v ČR

- zdokumentování stavu fragmentace vodních toků s cílem navrhnout postup při odstraňování bariér,
- rozšíření poznatků o migraci ryb včetně vyhodnocení účinnosti dosud realizovaných rybích přechodů,
- zpřístupnění výše uvedených údajů v dostatečné míře interpretace cílovým skupinám.

Další parametry:

Místo realizace: Dopad na celou Českou republiku

Doba realizace: Plánované zahájení: 1.1. 2015 - ukončení do: 30.4. 2017

Celkový rozpočet: 28 653 241 Kč

Konečný příjemce: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Partneři: Výzkumný ústav vodohospodářský T.G. Masaryka, v.v.i., Beleco, z.s.

Norský partner: Norwegian Institute for Nature Research (NINA)

Passportizace příčných objektů na vodních tocích ČR v chráněných územích

Vytvoření datové sady dle reálných dat z terénu.

Možnost provádění analýz +
prezentace vybraných jevů.

Aplikované užití pro další činnosti

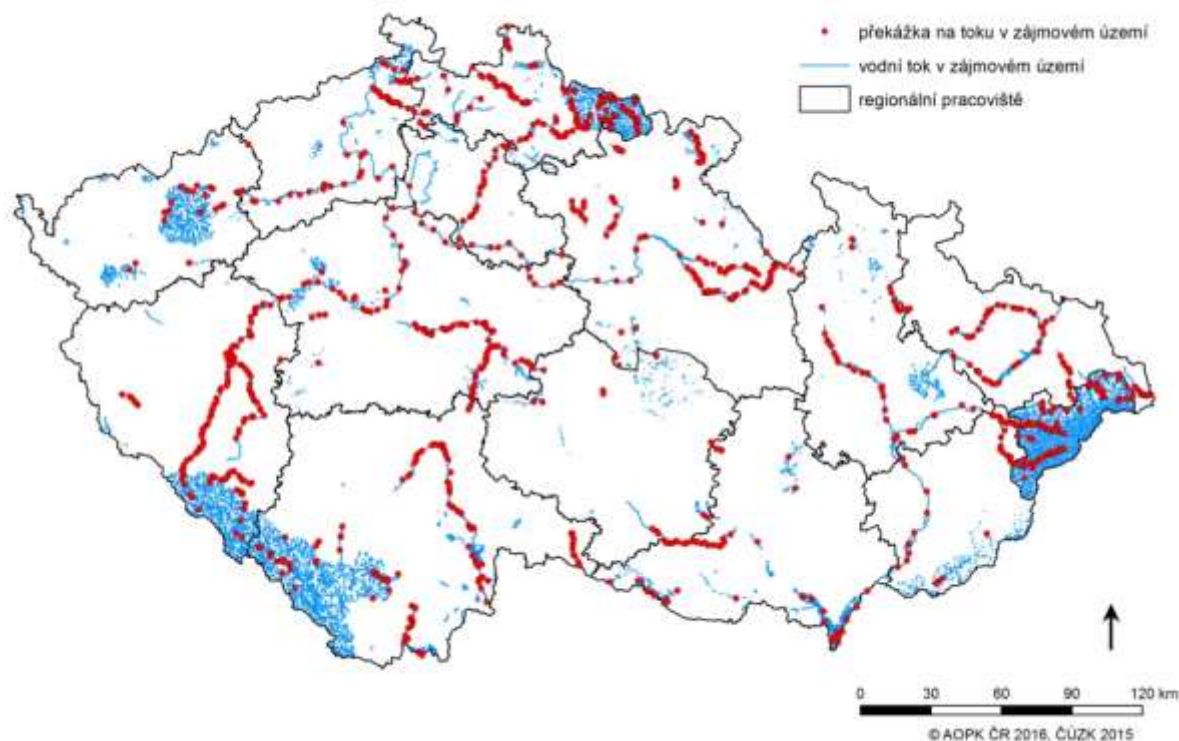
- vodohospodářské plánování,
- plánování zájmů OP,
- dotační politika apod.

Zájmové území:

prioritní vodní toky,

EVL s předmětem ochrany ryby
a měkkýšů

a 1. zóny CHKO

Passportizace příčných objektů

Mobilní aplikace - „naváděcí“ aplikace Collector for ArcGIS a „sběrová“ aplikace Survey 123 for ArcGIS

Prekazky na tocich CacheTest

Překážka na toku: retenční překážka
Žádná platná poloha

TYP PREKAZKY
retenční překážka

KOD PREKAZKY
zdvo1

NAZEV TOKU
Berounka

1 2 3 4 5

Passportizace příčných objektů na tocích

Migrační bariéra

kód bariéry *
povinná položka, kód bariéry se musí shodovat kódem bariéry v aplikaci ArcGIS Collector

typ bariéry

☐ jez ☐ práh - stupeň
☐ skluz ☐ retenční překážka
☐ poldr ☐ hráz
☐ jiná

fotka migrační bariéry

kód bariéry *
povinná položka, kód bariéry se musí shodovat kódem bariéry v aplikaci ArcGIS Collector

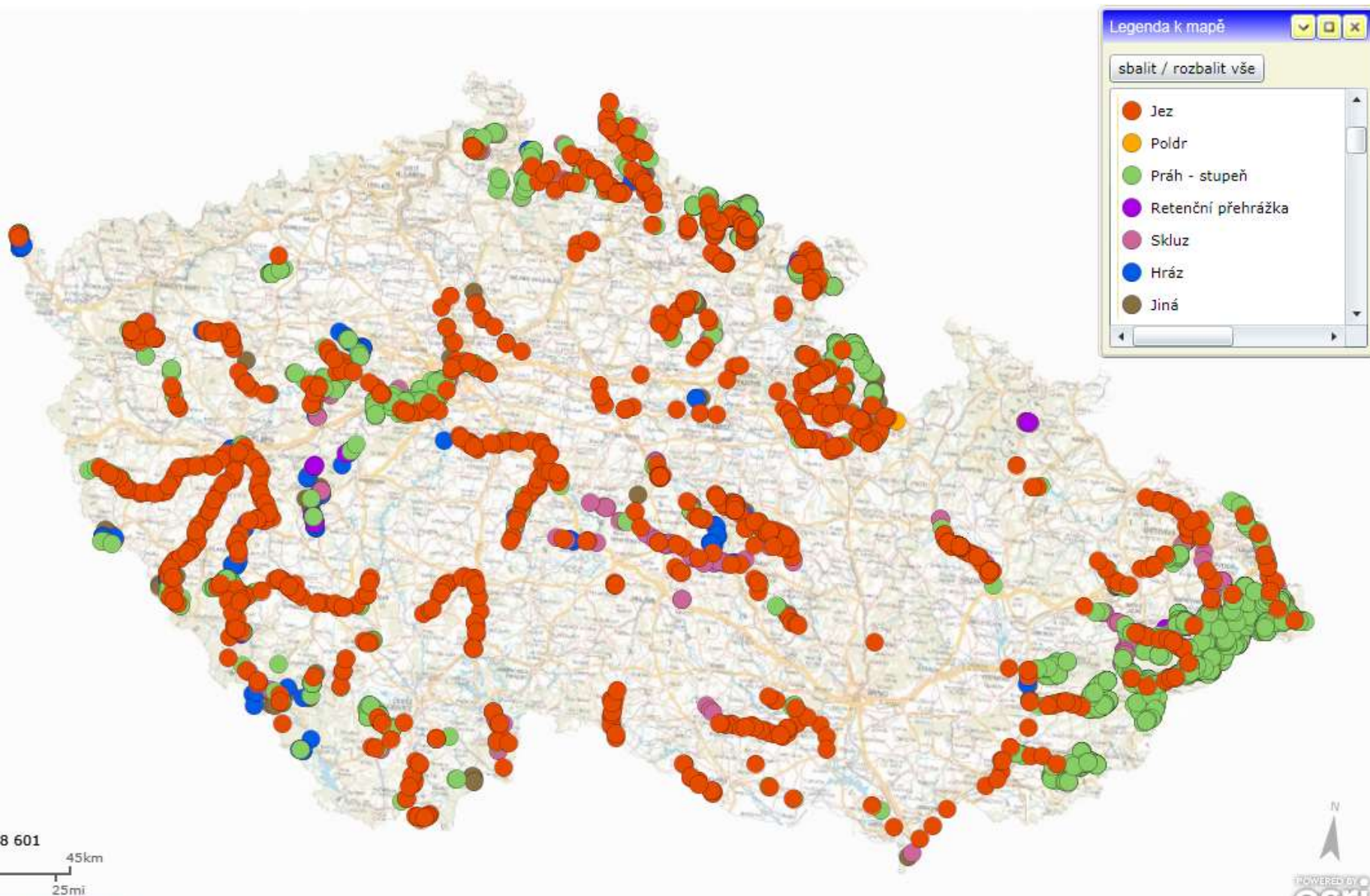
cílové druhy ryb a mihulí
je možno vybrat více možností

☐ bolen dravý	☐ drsek
☐ hlavatka obecná	☐ hořavka duhová
☐ hrouzek	☐ jelec
☒ jeseter	☐ ježdík
☐ lipan podhorní	☒ losos obecný
☐ mihule potoční	☐ mihule ukrajinská
☐ mník jednovousý	☐ ostroretka stěhovavá
☐ ostrucha křivočará	☐ parma obecná

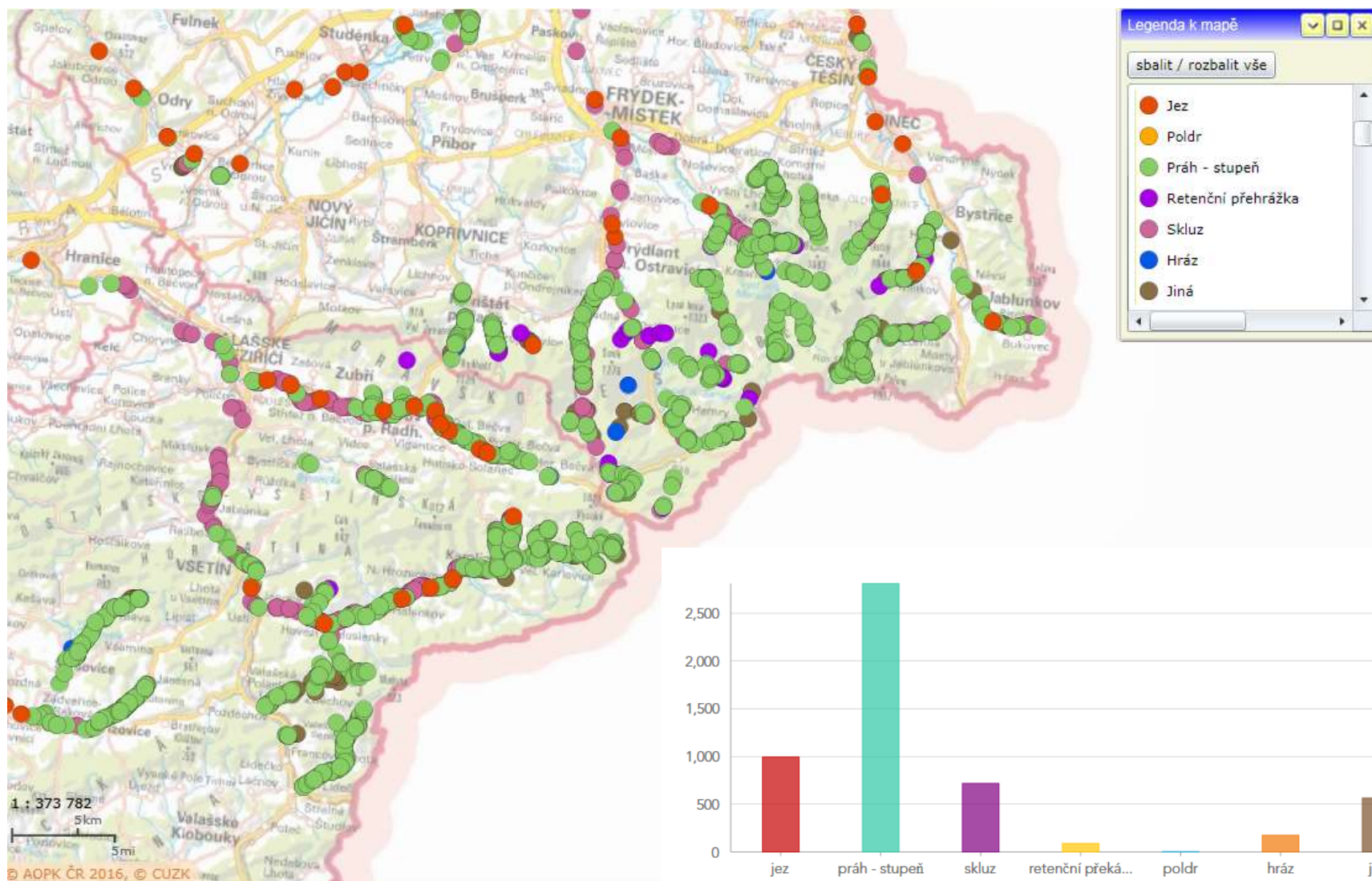

Passportizace příčných objektů - aktuálně

Passportizace příčných objektů - aktuálně

Nabídka spolupráce

Regionální pracoviště AOPK ČR

Složitější záležitosti je možno konzultovat v rámci odborné skupiny AOPK ČR
Komise pro rybí přechody

<http://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/odborne-skupiny/>

Členy jsou zaměstnanci AOPK, především zoologové, ichtyologové, ale i externí spolupracovníci – akademici, projektanti, rybáři.

Hlavní náplní tělesa je odborné posuzování rybích přechodů z pohledu jejich efektivnosti a funkčnosti, spolupodílení se na vzniku koncepčních materiálů v rámci resortu MŽP a podpora výkonu státní správy.

Přehled dotačních nástrojů podporujících péči o přírodu a krajinu

Programy podporované resorty MŽP a MZe včetně základní dokumentace případně s odkazy na další organizace (webové stránky)

<http://www.dotace.nature.cz/>

Děkuji Vám za pozornost

ing. Pavel Marek

pavel.marek@nature.cz

724 771 145

**AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY**

www.nature.cz

